

Preek 24-07-2016

Numeri 12, 1-16 en Matteüs 15, 21-28

Ds Vissinga

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Wat maakte hij een ongeloofelijk diepe indruk op mij, onze landgenoot en vice-voorzitter van de Europese Commissie, de heer Frans Timmermans. Hij hield onlangs in het Europese Parlement een korte toespraak, waarvoor hij met een staande ovatie werd beloond.

De voorzitter van de commissie, de heer Jean Claude Juncker lag al een tijd lang onder vuur. Zijn leiderschap werd betwist. Hem werd verweten te weinig oog en hart te hebben voor wat het volk van de Europese Unie wilde. Er was zoveel ontevredenheid. En de Britten hadden zojuist in meerderheid besloten de EU te verlaten. Juncker werd slecht leiderschap verweten.

Timmermans reageerde furieus. Als er één politicus was, die de volkeren in Europa een warm hart toedroeg en zich dag en nacht voor hen uitsloofde, dat was het Juncker wel. En hij riep de leden van het Europese Parlement op zich bewust te zijn van hun positie: zij zijn de vertegenwoordigers van het volk. Zij zitten daar namens hen. Zij bepalen de koers en het beleid van Europa!

Betwist leiderschap. Het is van alle tijden. We hoorden er zojuist van in het boek Numeri.

Daarin gaat het natuurlijk niet alleen maar om wat er toen met Mozes gebeurde, op de tocht van Egypte naar het Beloofde Land, daar in de woestijn.

De verhalen die we deze zondagen lezen werden en worden verteld, omdat ze óns bestaan, ónze tocht verhelderen: de weg die wij gaan van het verleden naar de toekomst.

En die licht laten schijnen op de vraag hoe wij om moeten gaan met wat ons daarop overkomt.

Op onze weg naar het land van louter licht, naar het Rijk van God, waarvan we al het een en ander hebben zien oplichten en waarvan we geloven, dat dát onze bestemming is. Vrede en gerechtigheid voor alle mensen.

Mozes komt opnieuw onder vuur te liggen.

Dat gebeurde eerder al, omdat de tocht door de woestijn, de weg naar het Beloofde Land langer was dan gedacht. Af en toe waren de ontberingen te zwaar. Geen eten en geen drinken.

Waren we maar thuis gebleven. In Egypte was het leven ook zwaar, maar we wisten waar we aan toe waren. Had ons thuis gelaten, riepen ze Mozes toe, thuis bij de vleespotten van Egypte.

En nu kwam daar een nieuw punt van kritiek bij. Het huwelijk van Mozes met een Nubische vrouw.

Een vrouw uit een ander volk, een Ethiopische. Een vrouw, die zich gevoegd had bij het Joodse volk, dat uit Egypte was weggetrokken. En die ook op zoek was naar een betere toekomst, een beetje welvaart.

In strikte zin verbood de wet zo'n huwelijk niet, maar het was wel vreemd, dat de leider van het volk, de ongekroonde koning Mozes zo'n vrouw had uitgekozen. Zijn onze vrouwen dan niet mooi en goed genoeg? Is het niet belangrijk, dat wij ons volk vrij houden van vreemde smetten?

Wij zijn toch het uitverkoren volk van God? Moeten en kunnen anderen zomaar delen in de beloften die aan ons zijn gegeven?

Zulke vragen komen ons bekend voor.

Het zal je maar overkomen dat je al vele jaren zit te wachten op een woning. Voorlopig nog geen kans. En dan zien dat mensen die hier een veilig heenkomen hebben gezocht zomaar een woning krijgen.

Of al zo vaak gesolliciteerd hebben, maar zelfs nog nooit uitgenodigd. En dan moeten aanzien hoe al die nieuwe Nederlanders met jou op zoek zijn naar werk.

Dan is het begrijpelijk dat mensen roepen: dat kan toch niet! Ze pikken onze huizen en onze banen in.

Het is van alle tijden om scherpe grenzen te trekken tussen wij en zij, tussen ons volk en de anderen. We zien het in het evangelie zelf. Als Jezus de grens over is gegaan en terecht gekomen is in het gebied van Tyrus en Sidon. Als daar een Kanaänitische vrouw hem om hulp vraagt.

Haar dochter is ernstig ziek en ze is er van overtuigd dat Jezus haar kan helpen. Jezus slaat in eerste instantie geen acht op haar. Maar zijn leerlingen zijn het aanhoudende geschreeuw snel zat. Ze vinden dat Jezus haar moet wegsturen. En dan is het net alsof Jezus zich schaart bij degenen die kritiek hadden op Mozes' huwelijk met een Nubische vrouw.

Jezus zegt dat hij alleen gezonden is naar de verloren schapen van het huis Israel. Maar zij laat zich door die woorden niet weerhouden. Ze roept des te harder om hulp. Dan spreekt Jezus dat scherpe woord, dat het niet goed is om de kinderen hun brood af te nemen en het te geven aan de honden. In Jezus' ogen is zij een hond!

Zegt Jézus dat écht? Is dat de man die zichzelf zachtmoedig en nederig van hart vindt? Die met geopende allen die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan uitnodigt om bij hem te komen en bij hem rust te vinden?

De kananese vrouw laat zich zelfs door deze scherpe afwijzing niet uit het veld slaan. Voor haar en haar dochter zijn de kruimels die van de tafel vallen voldoende.

Dat brengt Jezus op andere gedachten. Groot is uw geloof, zegt hij, wat u verlangt zal ook gebeuren. Vanaf dat moment is haar dochter genezen.

Of Jezus haar nu op de proef wilde stellen, zoals sommige uitleggers vermoeden, of dat hij door haar aanhoudende zorg voor haar dochter op andere gedachten komt, hoe dan ook, de deur gaat voor haar open. Hij is niet alleen gezonden voor de verloren schapen van het huis Israel, maar voor ieder mens in nood.

We gaan terug naar Mozes en zijn huwelijk met een Nubische vrouw. Zou dat nu niet juist een messiaanse trek zijn, waarmee Mozes aangeeft, dat ook de Nubiërs delen in de beloften van Israel? Die gedachte, van dat messiaanse wordt in het vervolg nog sterker.

Mirjam en Aäron, Mozes' zus en broer hebben niet alleen kritiek op zijn huwelijk, maar ook op de wijze waarop God met hem omgaat. Ze voelen zich achtergesteld.

De drie, twee broers en een zus hebben de leiding over de gemeenschap. Aäron is de priester, Mirjam volgens een oude overlevering profetes en Mozes vertegenwoordigt het koninklijke aspect. Mirjam en Aäron denken dat ze alle drie gelijk zijn, maar merken nu dat het niet zo is en komen in opstand. God luistert daar goed naar en grijpt onmiddellijk in.

Hij sommeert hen alle drie naar de tent der samenkomst, waar Hij neerdaalt, niet óp de tent zoals gewoonlijk, maar bij de ingang daarvan. Mirjam en Aäron worden naar buiten geroepen; deze aangelegenheid hoort kennelijk niet op een heilige plek afgehandeld te worden.

God vraagt hun te luisteren. Hij maakt hen er op attent dat Mozes niet alleen hun broertje is, maar ook een bijzondere man. Door zijn karakter, hij is een zeer bescheiden man, niemand op de hele wereld was zo bescheiden als hij, door zijn karakter heeft hij een bijzondere relatie met God.

Daarom communiceert God met hem anders dan met anderen. God spreekt met Mozes niet in raadselen of in het verborgene van een droom, maar op vertrouwde voet, rechtsreeks en duidelijk, van aangezicht tot aangezicht.

Hoe God met een mens omgaat hangt af van de persoon en van zijn of haar vermogens. Niet ieder mens kan alles hebben, daarom benadert God mensen verschillend.

Dat kan aanleiding geven tot jaloezie, tot kwaadsprekerij. Waarom hij wel en ik niet? Waarom zij wel en ik niet? Wat mankeert er met mij?

Er was een joodse geleerde die een mooie beschrijving gaf van het mechanisme dat dan in werking kan treden. Dat gebeurt bij mensen die zich minderwaardig voelen tegenover anderen die hetzelfde ideaal navolgen als zichzelf.

Als een collega van jou beter is in het dienen van God en als zijn daden beter zijn dan jouw daden, als hij harder probeert zijn best te doen om dichter bij God te komen, dan zal wat hij noemde:

- je kwade aandrift - je verleiden en zeggen: zijn grotere inspanning legt jouw fouten bloot.

Als hij er niet was, was jij de rechtvaardigste van je generatie. Maak daarom stemming tegen hem, wees jaloeers op hem, haat hem. Vind zijn fouten en als je kunt, verspreid kwaadaardige verhalen over hem om zijn naam te schaden.

Geadviseerd wordt om tegen deze kwade aandrift te vechten met rationeel, met logisch-verstandelijk denken; dat je tegen jezelf zegt: hoe kan ik iemand haten van wie God houdt?

Ik beledig hem niet alleen, ik verwond hem ook. Dat is niet het loon dat ik aan mijn Schepper hoor terug te geven.

Van iemand kwaadspreken wordt gezien als één van de grootste overtredingen, even erg als afgodendienst en zelfs moord. Een rabbi zei: de kwaadspreker is alsof hij God ontkent. Zijn overtreding is zo groot, dat zij tot in de hemel reikt.

Terug naar Mozes, Aäron en Mirjam.

Het kwaadspreken van Mirjam zal niet alleen de onderlinge relaties, maar ook de relatie met God en uiteindelijk de hele gemeenschap vernietigen. Pas de toorn van God en Mirjams melaatsheid maken Aäron wakker en laten Mozes de Heer luid aanroepen. Ze staan allebei in voor de veroorzaakster van de crisis.

Zolang Mirjam buiten het kamp gehouden wordt, zeven dagen lang, gaan zij noch het volk verder.

Dat is wat God wil: onderlinge solidariteit en vertrouwen.

De hevige reacties van God, Aäron en Mozes laten zien hoe groot het gevaar was.

Onderlinge solidariteit en vertrouwen. Wat zijn die twee belangrijk voor een gemeenschap, voor mensen die samen leven, die samen een weg gaan. Wat kunnen jaloezie en kwaadsprekerij een hoop ellende aanrichten. Ergens in de brief aan de Hebreeën roept de schrijver zijn lezers er toe op om hun voorgangers in ere te houden.

Ik denk dat Frans Timmermans precies dát deed in het Europese Parlement.

En het is precies ook dat waartoe Aäron en Mirjam werden teruggeroepen.

En precies waartoe ook wij worden geroepen. Tot onderlinge solidariteit en vertrouwen. Vandaag en al onze dagen.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Amen